

kilometer lange eiland welgeteld slechts drie kleine *parties* bevonden: een in het uiterste noorden en twee ter hoogte van het Tobameer. Van die twee had alleen de *party* die zich bij Rantauparapat bevond, de *party* van Sisselaar, een wegverbinding met Medan – zulks overigens over een afstand van bijna 300 km, maar van de andere bevolkingscentra op Sumatra: Padang aan de westkust en in het zuiden Palembang en Benkoelen (zie kaart XI op pag. 534), was ook de *party* van Sisselaar ver verwijderd, hemelsbreed resp. ruim 400, bijna 800 en bijna 1000 km.

Afgezien van het miniem kleine groepje dat *Captain Lodge* bij Bagan Siapiapi had kunnen vormen (zulks in een streek waar geen gebaande wegen waren), was men er nergens in geslaagd, Indonesiërs bijeen te brengen die bereid waren tegen de Japanners op te treden. Van wat zich in politiek opzicht op Sumatra had afgespeeld, wist de *Anglo-Dutch Country Section*, en wisten ook Helfrich en Mountbatten, niet méér dan wat de Japanse radio daaromtrent had bericht. Dat ook op Sumatra de positie van de inheemse bestuurders was verzwakt en dat de Indonesische nationalistten belangrijk aan kracht hadden gewonnen, was hun onbekend – noch met die bestuurders, noch met die nationalistten had men enig contact kunnen aanknopen.

Met dat al was op die 15de augustus '45 de situatie op Sumatra nog gunstig, vergeleken met die op het in politiek opzicht belangrijkste eiland van de archipel, Java: van Ceylon uit was men er, zij het in een zeer laat stadium, in geslaagd op Sumatra drie van zenders voorziene *parties* te vestigen – alle van Australië uit ondernomen pogingen ten spijt, had men er op Java niet één.

Australië – de rest van de oorlog

Eerder schreven wij dat van Mook, constaterend dat de militaire geheime diensten nauwelijks iets hadden bereikt, midden '43 ten aanzien van de recruten die Abdoelkadir onder de bedevaartgangers in Mekka diende aan te werven, had bepaald dat zij in burgerlijke, niet in militaire dienst moesten worden aangenomen en dat hij hen, voorzover zij in Australië zouden belanden, daar niet aan de *Nefis* ter beschikking wilde stellen, maar aan een nieuwe dienst, een Civiele Inlichtingsdienst. Met dat laatste denkbeeld ging Helfrich tijdens zijn tweede bezoek aan Londen in beginsel accoord (naar wij aannemen: omdat hij verwachtte dat er niets van terecht zou komen) – midden augustus '43 lichtte van Mook dien-aangaande van der Plas in die hij als hoofd van de nieuwe dienst zag.